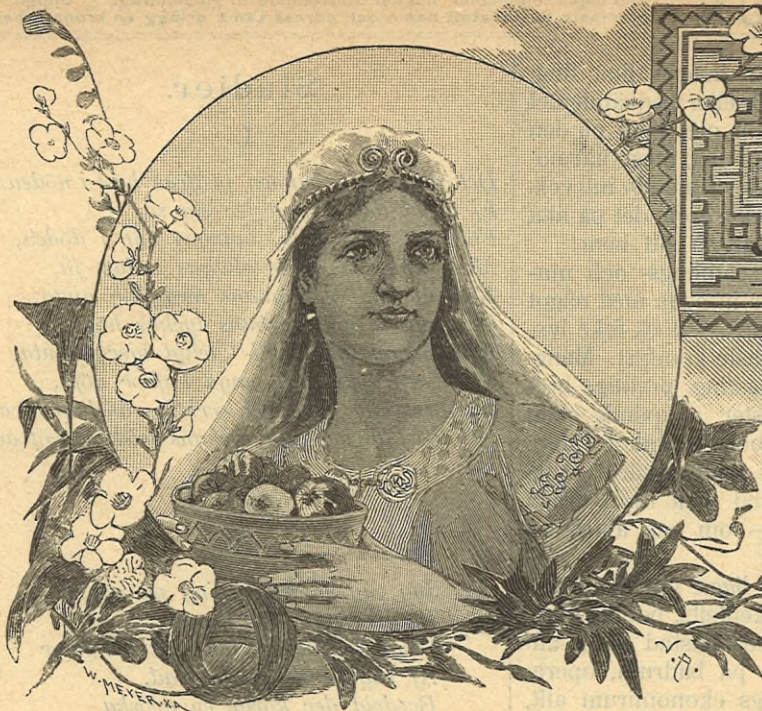

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

LDUNN

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
QVINNAN OCH HEMMET.

N:r 39.

Fredagen den 27 september 1889.

2:dra årg.

<p>Byrå: Klarabergsgatan 54, en tr. Annonspris: 25 öre pr pettrad (= 10 stafvelser).</p>	<p>Tidningen kostar endast 1 krona för kvartalet. postarvodet inberäknadt. Ingen lösningsförsäljning.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 10—11. Allm. Telef. 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Infaller helgdag på fredagen, ut- gifves tidningen näst föreg. eller nästfölj. söckendag.</p>	<p>Frenumeration sker I landsorten: å postanstalterna. I Stockholm: hos redaktionen, å Stads- postens hufvudkontor, i boklädorna samt å tidningskontoren</p>
--	---	--	---	---

Drottning Sofia.

»Sofiahemmets» skaparinna.

Vi ha just lemnat den stora staden bakom oss med de brokiga folkskarornas stim, de tusentals vagnarnes slammer, denna det pulserande samfärds-lifvets bullersamma oro, som visserligen på det friska, arbets-spänstiga lynnet kan verka eggande och glädtigt, men som så lätt för det sjuka, svaga sinnet blir till en olidlig, enerverande pina. Mellan Humlegårdens höstbrokiga lindar rådde med ens en mera dämpad, diskret stämning, dit gatornas larm endast som ett fjerran sorl trängde fram, och öfver Villastadens trädgårdskantade esplanader låg detta förnäma lugn, som kännetecknar den aristokratiska stadsdelen, der icke köpenskap och profant hvardagsarbete tillstädjas plats.

Och nu stå vi på gränsen. Vi ha Valhallavägens imposanta fasadsträcka bakom vår rygg och framför oss skogen, den fria, högtidliga skogen, som tum för tum fått vika till baka vid den växande stadens framtåg, men hvilken nu här liksom ställt upp sina bästa trupper i samladt led för att ännu en gång bjuda inkräktaren spetsen.

Det är en vacker septemberdag, och den ståtliga paraden lyser i solens sken af idel brokiga uniformer, i klaraste blodrött, i gult och grönt. Friska fläktar dra ända bort ifrån Uggleviken och Värtan med doft af vatten och björklöf och skogens fuktiga mossor . . .

Vi stanna och andas djupt. Som vi då stå der, upptäcker vårt öga plötsligt något nytt i de gamla välkända omgifningarna, och vår nyfikenhet är väckt. Det är en röd fasad, som skymtar mellan träden, ett fäste, uppvuxet genom någon trollmakt midt i skogen, kanske i går, kanske i dag. Vi måste ovilkorligen stiga närmare och se.

Men när vi sett, funno vi, att vi bedragit oss. Det var icke något hålverk, upp-fördt i krigiskt syfte att hålla de anryc-

kande husmassorna på respektfullt afstånd; det såg helt fredligt ut, när dess stora klara rutor skimrade fram mellan stammarne i stället för hvalfportar och kanongluggar, och öfver den vidöppna ingången lästes i stora gyllene bokstäfver ett namn med lugnande klang:

»SOFIAHEMMET».

Ah, nu visste vi, hvar vi voro hemma! De hade nog berättat oss, våra tidningar, att här ute var ett verk i görningen; man bygde, hette det, man sprängde, murade och planerade, stora penningesummor lades ned i höga murar och rymliga salar, stora uppoffringar och kärlek lade grunden och reste takets ås. Och detta var alltså resultatet.

Den 1 okt. öppnar drottningens sjukhem sina gästfria dörrar för den första skaran af de många, som här inom under kommande tider skola finna huld och vård.

* * *

Det är drottning Sofia, som för sitt initiativ, sitt starka materiella och ideella bistånd samt sin varma nitälskan främst skall nämnas som skaparinnan af denna nya, ståtliga länk i serien af hufvudstadens barmhertighetsverk. Utan henne hade det aldrig kommit till stånd; därför bär det ock hennes namn.

Hennes vagn stod utanför dörren, när vi kommo dit. Med det lifligaste intresse har hon, allt sen den första grundstenen lades, följt och öfvervakat hvarje arbetets minsta detalj. Efter hand som det framskred, blefvo hennes besök allt tätare, på den sista tiden nästan dagliga. Denna gång endast vistades hon under flere timmar inom sjukhemmets murar, lät sig föras omkring öfverallt, trappa upp och trappa ned, granskade, pröfvade och ordnade allt med outtröttlig omtänksamhet för de vanlottade medmänniskor, som inom kort flytta hitin.

»Sofiahemmet» är i främsta rummet afsedt för obotligt sjuka, men skall samtidigt ock bli ett hem för ålderstigna sjuksköterskor, som i tröttande kärlekstjänst offrat sitt lif, samt ett slags uppfostrings-skola för de unga, i praktisk utöfning under skicklig ledning.

Bakom den stora hufvudbyggnaden, som är uppförd i en värdigt enkel, men synnerligen smakfull stil och omfattar tvänne våningar och en tredje rymlig frontespisvåning, ligger en andra, till ytområdet mindre, trevånings byggnad. Denna senare är särskildt afsedd för sjuksköterskorna samt innehåller kök och en del ekonomirum för hela anstalten.

Hufvudbyggnaden är det egentliga sjukhemmet. Huru komfortabelt, huru ljusst och hemtrefligt är ej allt härinom! De breda korridorerna med sina blommor och utsigt åt skogen der bakom bli den behagligaste promenadplats för de sjuka, som kunna lemna sina rum. Sjelfva sjukrummen, såväl de enskilda som de med flere bäddar, äro hållna i ljusa, behagliga färger, som verka välgörande på öga och sinne. De lätta gardinerna i blått och hvitt, det verkliga förtjusande nätta, men på samma gång enkelt solida möblemanget i samma färger, de bekväma bäddarne, de inbjudande rullstolarne, som glida så ljudlöst och lätt som öfver olja fram och åter på de mattbelagda golven, den minutiösa, kärleksfulla omtanke,

som gör sig gällande i hvarje litet ting, hvarje åtgärd till fägnad eller beqvämighet — allt förenar sig att till och med på den tillfällige besökaren göra det mest harmoniska, vi våga säga hjertevärmande intryck. Och hur skall det då icke göra det på alla dem, som här komma att få sitt hem!

En trappa upp ligga samlings- och umgängesrummen, som äro inredda med något större lyx än sjuksalarne — dock icke lyx, utan endast den gedignaste komfort. Mångfaldiga små täcka bohagsting, prydliga broderier och allsköns alster af qvinlig slöjd ha som gåfvor sändts och samlats hit upp, bärande vittne om, att många kärleksfulla tankar och händer velat vida ifrån draga sitt strå till stacken — om ock aldrig så ringa.

I frontespisvåningen ligga föreståndarinans, fröken Elin Storckenfelts, boningsrum. Äfven för läkaren finnes bostad inom anstalten. Att i afseende på badrum, operationsrum och alla slags ekonomirum allt, hvad modern sjukvårdsteknik kan bjuda, tagits till hjälp, behöfver väl näppeligen nämnas. Alla rum och lägenheter, till och med sjelfva vindarne, upplysas af elektriskt ljus.

* * *

Då Idun i dag prydt sin första sida med drottning Sofias bild, äro vi visse, att svenska qvinnor särskildt i detta sammanhang se det med glädje. För ingen lär det väl vara okänt, att det senaste kärleksverket från detta håll är så långt ifrån att vara det första, att det endast utgör en länk i serien af otaliga andra. Men långt sedan måhända minnet af de flesta bleknat — världen är så benägen att glömma det goda — skall »Sofiahemmet» qvarstå som vittnesbördet om, hvad en ädelt viljande qvinna, lät vara understödd af yttre omständigheters gynnsamhet, verkade i kärlekens tjänst, enhvar till ett föredöme i det stora som i det lilla.

J. N—g.

Iduns Byrå och Expedition

flyttas den 1 oktober från Klarabergsgatan 54 till Drottninggatan 48, 1 tr. upp (ofvanpå Göthes bokhandel). Expeditionen hålles öppen kl. 10—3. Redaktionsbyrån samma tid. Redaktören träffas personligen säkrast kl. 10—11.

Qvartalsprenumerationen

torde ofördröjligen förnyas, på det att intet afbrott i tidningens expedition måtte behöfva ega rum.

På förekommen anledning meddelas, att prenumeration fortfarande kan ske å ettdera eller alla af årets trenne första kvartal af Idun. Priset är lika billigt som hittills eller för kvartal

endast 1 krona.

Studier.

I.

Det sägs, »att vännen pröfvas bäst i nöden»,
Ej alltid det i lifvet ter sig så.
För den, som lider, mången går i döden,
Men med den glade glädjas endast få.
Kan du utaf en annans medgång njuta,
Och utan afund se hans lyckas höjd,
Kan honom glad till kärligt hjerta sluta,
Och vara sjelf med ringa håfvor nöjd,
Då först blir varm och verklig vänskap öfvad
Och bäst dess halt i lyckans solsken pröfvad.

II.

Jag såg en begrafning på gatan,
En likvagn i full parad,
Och efter den följde med blommor
Af vagnar en väldig rad.
Bredvid der körde en droska
Med liten kista uppå,
Den följdes af inga vagnar,
Der sutto blott gråtande två.
Om stor du varit i verlden,
Nog följa då vännen din färd,
Men är du liten och ringa,
Bli tårar din enda gård.

Gerd.

Skrock.

Ur verkligheten.

Af Jedward.

In menniskor äro bra besynnerliga. De gamla fordra af de unga respekt för sin grånade visdom och erfarenhet, och likväl begå de ofta handlingar, för hvilka de med stränghet skulle bestraffat den »oförståndiga» ungdomen. Och huru många menniskor finnas ej, som anses och sjelfva vilja anses för upplysta, och som säga sig tro på en allvis och allsmäktig Gud, men likväl »i praktiken» förvåna med en vidskeplighet, som ställer dem i nivå med de okunnigaste af naturfolken.

Jag föranledes till dessa allmänna reflektioner af en liten tilldragelse, som jag erinrar mig, och som jag här vill omtala.

Det var ett ungt par. De hade varit gifta någon tid, och den unga hustrun gick just i »de väntande dagar». Hennes tankar voro därför upptagna af de många omsorger och bestyr, som plåga förefinnas i ett hem, der man första gången väntar »småfrämmande». De hade båda, hon och hennes man, kommit öfverens om att i tid flytta sängkammaren från det bullrande grannskapet med köket till förmaket, som låg mer afskildt, och sängkammaren skulle därför omdanas till förmak. Som vanligt med unga fruar, de der hafva qvinliga anförvandter i sin närhet, rådgjorde hon äfven med dem i såväl denna som andra hemmets både små och stora angelägenheter.

En dag hade hon sammanträffat med mor och systrar hos mormor. Det hände stundom, att s. k. familjeråd höllos hos henne. Jenny, så hette den unga frun, omtalade der bland annat, att hon ämnade flytta sängkammaren, ty den låg nu bredvid köket, och under de dagar, som stundade för henne, behöfde hon så väl lugn och hvila, något

som hon säkert ej finge, om hon ständigt skulle höra slamret i köket.

»Kära Jenny,» inföll mormor, »hvad du gör, så flytta ej sängkammaren, ty det skall ej vara bra. Det lär betyda dödsfall.»

Dessa ord gjorde ett obehagligt intryck. Jenny var visserligen ej hvad man kallar skrockfull, och hon försökte också slå bort tankarna, på hvad som yttrats, men när hon kom för sig sjelf, doko orden ånyo upp för henne. Hon skulle ju blifva mor för första gången. Hon visste ju, att hon snart skulle möta plågor, dem hon aldrig känt, men som hon hört beskrivas såsom förfärliga. Hon visste ju, att hennes lif kunde stå på spel, i det ögonblick hennes barn skulle komma till världen. Hon behöfde därför så väl uppmuntran. Men så kommer hennes mormor, som lefvat så länge och pröfvat så mycket i världen, så kommer hon och sprider oro med dessa obetänksamma ord. Hon behöfde ju ej fästa sig vid dem, hon kunde flytta sängkammaren ändå, ty Gud, som råder öfver lif och död, skulle väl ej fästa sig vid, om hon hade sin sängkammare i det ena eller andra rummet. Men ändå! Oron var redan väckt. Hon kände, att hon ej skulle våga den tillänkta omflyttningen, ty de der orden: »det är ej bra, det betyder dödsfall» skulle förfölja henne bittida och sent, och de skulle plåga henne mer än bullret och slamret i köket.

Då hon omtalade händelsen för sin man, blef han naturligtvis mycket uppbragt, men med de starkare nerver, en man vanligen har, önskade han, att de ändå skulle handla, som de tänkt, hvilket ju var både förnuftigt och nödvändigt. Jennys sinne var emellertid uppskrämt, och mormors ord bundo starkare än alla förnuftsskäl.

Den väntade och fruktade stunden hade kommit och var redan öfverstånden. Jenny hade fått en liten dotter, som nu fylde hennes själ med glädje och skänkte henne ersättning för de vedermodor, hon genomgått. Allt hade gått lyckligt, och Jenny började hemta sig så småningom. Men huru många sömlösa stunder hade hon ej för sin välmenande, men obetänksamma mormors skull. De stunder på dagen, då »lillan» ej besvarade henne, hade hon så väl behöft egna åt en vederqvickande sömn; den vägrades henne nu, ty grannskapet med köket höll henne vaken. Af brist på sömn insjuknade hon öfveransträngd, så att läkare måste tillkallas, och hans första ord voro, att patienten skulle flyttas in i ett annat rum, der stillhet och lugn rådde. Läkarens auktoritet besegrade omsider den vidskepliga fruktan, och med lugnet följde hvila och sömn, med sömnen krafter och helsa åter.

* * *

Värdaste läsarinor, gamla och unga, lyssnen ej till en mängd skrock, som I hören. Den, som skapat eder, har gifvit eder förnuft, som han vill, att I skolen använda. Om detta förnuft bjuder eder att flytta sängkammaren, därför att I sofven illa der, så bören I göra det, äfven om någon säger eder, att »det ej skall vara bra». Vidare skolen I vara aktsamma i edert tal, att I dermed »ej kommen förargelse åstad». Det tillhör i synnerhet eder äldre att våga edra ord. Ungdomen lyssnar gerna till eder, ty I hafven ändå en lifserfarenhet att vädja till. Läggen på hjertat skaldens ord:

Hvart ord, din tunga tanklöst fält, förvisst
För seklers sekler skördar sår;
Det gungar fram på tidens våg och sist
Emot oändlighetens portar slår.

Musiken i hemmet, dess bruk och missbruk.

Några funderingar och råd
af *Ebon Hoi*.

Musikens idkande i hemmet har i våra dagar blifvit ett bruk så allmänt, att röster höjts, hvilka betecknat det som *missbruk*. Man har till och med föreslagit att lägga skatt derpå, d. v. s. för rättigheten att sjelf få köpa och sjelf få spela på sitt piano, — ty det är förnämligast pianospel, hvarpå här syftas.

Tull har blifvit lagd på införandet utaf utländskt fabrikat, till fromma för denna inhemska industrigen.

I snart sagdt alla hus finnes piano, vare sig det begagnas af husets medlemmar eller icke, i detta senare fall köpes den dyrbara artikeln, för att den i våra dagar *passar så väl till möblemanget* och bör stå till gästernas begagnande.

Om ej herrn eller frun sjelfva kunna spela, så skola naturligtvis de uppväxande barnen, dottrarna i främsta rummet, inläras i konsten, detta vare sig de ega anlag och lust dertill eller icke. Härutaf uppstår just det ofvan omnämnda missbruket; ty missbruk betyder att icke bruka rätt, och den, som saknar hvarje skymt af håg och kallelse för något, *kan* rimligtvis ej heller bruka det samma rätt.

Det vore därför att önska, det endast verkligt musikaliska anlag utbildades. Om ej de egna barnen innehafva dylika, så finnas ju så otaligt många andra, hvilkas pekuniära förhållanden omöjliggöra, att de rika naturanlagen komma till sin fulla rätt. Ty att lära musik och »gå och spela» äro två skilda saker.

Ställa vi nu främst fordringarna på anlag och lust, så kommer i andra hand god, grundlig undervisning, och detta meddelas sannerligen ej af *hvarje* musiklärarinna; det kan ju rimligtvis icke heller så vara, ty den fattiga lärarinnan har ej sjelf haft råd att åtnjuta dylikt företräde.

Äro guvernanterna legio, så äro musiklärarinnorna i alla åldrar, stånd och förmögenhetsvilkor det ännu mer, ty *hvem* undervisar ej i musik, — för utkomstens, för nöjes, för vänskaps skull etc.?

Tänka vi oss nu dessa tvänne vilkor fyllda, anlag och god undervisning, så är dock icke saken slut dermed.

Mödrar och uppfostrare måste i hemmen kontrollera, att barnen *rätt* begagna sin undervisning. Främst måste hemarbetet, d. v. s. öfverspelningen, strängt tillhållas och, hvad mera är, noga kontrolleras, ty barn äro barn, och oaktadt lust och anlag finnas hos barnet, kunna ej fordras den vuxnes allvar och ihärdighet; här måste modern leda och *kan* det godt, vare sig hon sjelf är musikalisk eller ej.

Hon kan kontrollera, först att barnet öfvar sig, att det göres på den bestämda tiden, att det utföres ordentligt och i jemt tempo, d. v. s. till en början ej fortare, än att hvarje taktadel kan tagas lika fort, motsatsen kallas »att hacka».

Ej ens här sluta moderns åligganden. Fastän hon för lärarinnan och hennes undervisningsmetod dels hyser fullt förtroende och tillit, dels ger henne fullkomlig frihet att bestämma denna, så måste med denna frihet följa ansvar

och kontroll — en god lärarinna fruktar ej detta; tvärtom är det ett önskningsmål för henne.

Vare sig modern är musikaliskt bildad eller icke, kan hon ju alltid tillse, att en ordentlig pianoskolas alla häften följdentligt och konsekvent genomgås.

Bland dylika finnas sådana utaf Aloy Hennes, Carl Czerny (Wiener-metoden) och Ferd. Beyer m. fl. Den förstnämnda begagnas mest i vår tid; ej allenast det tekniska, utan äfven det verkliga musiksinnet utbildas här så småningom. Vid sidan om denna pianokurs begagnas, i mån som eleven fortskrider, lättare sonater eller sonatiner, etyder, några smärre, melodiosa småbitar, samt naturligtvis skalor och fingeröfningar.

Föräldrar böra aldrig fordra »stycken» för tidigt af sina småtingar. I nämnda pianokurs förekomma sannerligen så innerligt vackra små melodier, att om blott *de* spelas väl, med nyansering och efter gifvet tempo, dessa mycket väl kunna tjänstgöra som »stycken».

I vanliga fall tycker ingen god lärarinna om dansmusik eller »utantill-spelning» af eleven, då detta oftast har slarf till följd, men de elever, som hafva lätthet att lära utantill nästan lika fort som innantill, kunna ju gerna glädja föräldrar och vänner med litet musik i skymningen eller annars borta hos vänner, blott de tillhållas att spela *ordentligt*.

Vid tonvigtslära och nyansering lägges i allmänhet föga vikt af de mindre grundligt lärda lärarinnorna. Dock är det just detta, som, näst ett korrekt spel för öfrigt, utgör hufvudsaken.

Att lära spela *prima vista*, d. v. s. spela från bladet är äfven en god fördel, och om eleven blott får öfning häruti, försvinner småningom svårigheten. Att blott spela inlärdas saker alstrar icke detta djupa, innerliga intresse för musik, som fås, då man någorlunda kan genomgå ett musikhäfte, såsom då man läser en intressant bok.

Harmoniläran borde mera, än hvad som sker, ingå i musikundervisningen. Men nu ställa sig många svårigheter för dess inlärande, ty lektionerna häruti betinga flerdubbelt pris emot de i vanlig pianomusik, och om ej flere slå sig till hopa om en timme, tycker ingen sig kunna taga dylik undervisning. Blott i och för examina tagas i allmänhet lektioner uti harmonilära. Och dock blir genom detta studiums försummande mycket bundet i en musikalisk själ, som eljes kunde fått form och uttryck.

Ej för tidigt, men ej heller för sent borde musik bibringas. Någon viss ålder kan knapt föreskrivas, ty barnens utveckling är ju så olika. Om undervisningen fortsättes jemt och bedrifves med allvar, så skall den snart vuxna flickan hafva hunnit så pass långt i framsteg, att nödig tid till att delta i för henne lämpliga hushålls- och hemsysslor mycket väl kan beredas. Ty allt efter som flickan framskrider mot ungmötiden, ställas allt flere kraf på henne, d. v. s. böra ställas, och hennes tid, om den först ändigt indelas, behöfver alldeles icke utslutande egnas åt det hemarbete, som skolan och musiken kräfva.

Den fullvuxna, ur skolan gångna flickan, får naturligtvis nu icke sitta och spela dagen i ända, om det intresserar henne aldrig så mycket, ty hemmet ställer anspråk på vida mera från hennes sida än musik eller blott *tillfällig* hushållshjelp.

Egnar hon dagligen en timme — t. ex. på morgonen, eller på någon annan för hennes förhållanden lämplig tid — åt musiken och då allvarligt studerar några korta öfningar, en etyd

eller sonat, ett vackert melodiöst stycke samt spelar ett par sidor *prima vista*, skall alltjemt syftet att komma längre — högre — uppnås — blott med denna enda timma.

Sedermera, som ung fru, gällar samma regel, äfven då barn och annat taga hennes tid i anspråk, men med moderation förstås. Någon fullt regelbunden tid kan ju för mången vara både svårt och ofta alldeles omöjligt att bestämma. Det kan ju hända, att både dagar, veckor, ja månader kunna gå, utan att omständigheterna möjliggöra musikens studium — ty ett stycke då och då för en god vän räknar jag icke; men hvad jag vill säga är, att hon aldrig ens för en minut får lemna detta musikens mål — längre, högre! — ur sigte, aldrig glömma, att den musikaliska gåfvan är ett pund, som ej får grävas ned i jorden, och för hvilket, som allt annat, hon har att aflägga räkenskap och ansvar. Och när nu en tid, en timme, ja, om blott en half erbjuder sig, då skall hon icke försumma att använda den samma.

Mången vill kanske säga: »Ja, då är jag så trött af arbete och släp, att jag ej orkar, utan vill hvila åtminstone den stunden!»

Ja, de som anse musikens studium för något annat än hvila, de må gerna afstå. »Idka musik», säger Elise Polko, »men icke för att lysa inför andra eller för att fördrifva tiden, utan kom ihåg, att hvarje konst eger något heligt. En hvar af dem har haft sina martyrer lika väl som religionen.»

Just efter arbete och möda är det, som själen behöfver lyftning, sinnet hvila, och detta just är det, som musiken skänker, då vi bruka den rätt.

Äfven rent praktiskt sedt, måste en fru hålla den musikaliska ådran någorlunda frisk och lifgivande. För sig och de sina kan hon ju dermed förljufva mången stund, förmildra mången smärta, om lifvet på hjertats strängar slår ett och annat mollackord. Hon kan höja stämningen i hem som i sällskap, glädja man och barn med en glad melodi, men icke minst kan hon ju undervisa barnen, väcka deras musiksinne. Ja, här finnas ju många fall, der hustruns musikaliska talang varit den, som skaffat bröd åt både barn och — äfven mannen ibland, då hans egna sträfvanden varit förgäfvade. Jag vet en ung hustru, med trenne små barn, hvars make plötsligt afed. Med sin musikaliska talang har hon nu i flere år skaffat icke allenast bröd för dagen, utan frambragt ett verkligt välstånd samt gifvit barnen en omsorgsfull och god uppfostran. Men i detta fall — huru långt hade hon väl kommit, om hon ej först *sjelf* åtojutit god och grundlig undervisning och sedan hållit sina kunskaper vid magt, så att hon kunnat dokumentera sig som en första klassens musiklärarinna.

Om åt musikaliska anlag och håg bjudes verkligt god undervisning, som paras med arbete i hemmet, och om den vunna färdigheten afses för sinnets lyftande, glädjens höjande och sorgens lindrande — i nödfall en praktisk hjälp till beredande af utkomst — om på dessa förutsättningar, på dessa grunder och i detta syfte musiken idkas i hemmet, finnas helt visst inga berättigade anledningar att tala om dess missbruk.

Barnens leksaker.

Något, vid hvilket man i allmänhet fäster ringa om ens någon vigt, är barnens leksaker. Häri gör man dock högst orätt, ty emedan för de små just leksakerna äro hufvudsaker, böra de gifvas

med urskilning, för så vidt de skola uppfylla sitt ändamål. För det första skall man noga betänka, hvilka leksaker bäst lämpa sig för barnens ålder, samt dernäst se till, att deras antal till en början inskränkes till blott några få, och endast så småningom öka deras mängd, i den mån barnen förmå uppfatta deras användning. Härigenom vinnes, att de små få intresse för sina tillhörigheter, så att de ideligen vilja sysselsätta sig med dem, både sig sjelfva och sina föräldrar till nöje. För det andra torde man, då barnen hunnit den utveckling, att deras reflektionsförmåga lämpligen kan tagas i anspråk, lemna dem sådana leksaker, som icke blott tjena dem till »lyst» utan ock till nytta — jag menar sådana, som kunna befördra utvecklingen af deras tanke- och uppfinningsförmåga, exempelvis de s. k. bygglådorna m. fl. Vidare är alltid stort skäl att välja sådana saker, som äro starka och någorlunda uthärda den hårda behandling, för hvilken de stundom kunna blifva utsatta. Jag säger detta, ej blott sedt från den ekonomiska synpunkten, utan hufvudsakligen därför att barnen, om deras leksaker äro ömtåliga och lätt gå sönder, snart kunna få lika stort nöje i att förstöra dem som att använda dem till sitt rätta ändamål, hvilket ju är en ovana, som kan hafva våldiga följder i framtiden. Till sist ännu ett råd! Gif barnen städe ett bestämdt ställe, på hvilket de, när leken för dagen skall upphöra, må tillhållas att i någon ordning sammanlägga sina saker! Derigenom grundlägges hos dem i rätt tid sinne för ordning.

Lalage.

För sent!

Skiss af E—th.

Hon hängde upp den våta regnkappan och hatten i tamburen, skakade ut paraplyet och steg in.

»God afton, moster,» helsade hon med hög röst, ty gumman var mycket döf.

»God qväll,» nickade gumman bort ifrån kakelugnen.

Det var ett stort, treffigt rum med hvita, gammalmodiga möbler, och i ett hörn skralde just nu en tungsint, skröplig pendyl med darande stämman åtta långa slag.

På ett bord framför soffan låg en hvit servett pryddt utbredd, och här började nu moster duka fram aftonmåltiden.

Lampskenet föll skarpt på den tarfiga servisen: två omaka koppar med nötta téskedar, en kantstött gräddkanna, en oslipad sockerskål och tvänne tallrikar med mycket små kvantiteter af smör och ost.

Maria vände sig häftigt om. Det var, som om det skarpa ljusskenet gjort ondt i ögonen. Midt emellan fönstren stod en byrå med spegel på; Maria gick fram till den och betraktade uppmärksamt sitt bleka ansigte.

De stora, mörka ögonen sågo riktigt hemska ut så här i halfdunklet. Pannan var hög och bred. Håret bakåtstruket, ljusst och slätt. Munnen — ja, den kauske var det vackraste hon egde, med sina mjuka, röda läppar. Men hon var i alla fall ful och såg gammal ut. Hon hade ju ock redan fyllt sina 30 år.

Hon suckade djupt och tungt efter denna hårda men rättvisa granskning; det kunde ej hjälpas — Maria Ström måste erkänna, att ungdomen flytt. Det var ej nog, att hjertat slog lika varmt som för tio år sedan. Ytan var vissnad, och då är en qvinnas kraftigaste vapen försvagadt. Hon måste fatta ett beslut i afton.

Hon öppnade byrålådan och framtog ett bref. Hon hade velat kyssa hvarje liten tvär bokstaf, smeka de sträfva, pligtstränga orden och locka fram en enda ton af vekhet och värme från de kalla, tvungna raderna.

Der stod:

»Goda Maria! Säkert har du mer än en gång undrat öfver min tystnad och trott, att

jag, glömsk af våra ömsesidiga löften för många år till baka, knutit en annan förbindelse. Så är det dock ej. Min fattigdom, som då lade hinder i vägen för vår förening, har först nu genom arbete och försakerelser drifvits på flykten. Jag är i tillfälle att bjuda dig och moster ett bekvämt hem. Fullt uppriktigt måste jag likväl säga dig, att du ej mera får vänta en blyg, älskande yngling. Mina känslor hafva stelnat, och jag är en man, för hvilken arbetet är allt. Dock tror jag, att på aktning och förtroende byggas många lyckliga äktenskap, och väntar jag ett gynnsamt svar. Din

Gustaf.»

En tår föll på papperet. Maria torkade hastigt bort den, och lade åter in brevet.

Sedan skulle hon svara. Hon började häftigt gå fram och till baka på golfvet. Hon kunde ej underlåta att känna sig förbittrad på världen, på människorna, på allt. Hennes natur var ej stilla och undergifven, ej storslaget fördragsam. Hon var ett helt vanligt människobarn.

Trasmattan vek ihop sig under hennes hastiga gång. Hon lade otåligt ut den igen och afstod från sin promenad.

»Det är ruskigt ute,» sade mostern.

»Och inte mycket bättre inne,» svarade Maria hänsynslöst.

Gumman, som blott uppfattade de sista orden, sade:

»Ja, det är det visst det, mycket skönt här.»

Efter en liten stund hördes åter mosters darrande, svaga stämman:

»Nu, barn lilla, ska' vi ha' vår lilla kaffetår.»

Hon satte sig belåtet i den knarrande soffan. Maria tog plats bredvid henne och såg motvilligt på det tarfiga bordet. »Ett bekvämt hem» — orden dansade förbi hennes ögon — »ett bekvämt hem».

Ack, om moster ej frågat så mycket i afton. Maria behöfde tänka, och det pinade henne att besvara dessa triviala frågor, då hela hennes själ var i uppror.

»Har du sett några bekanta i dag?»

»Nej!» Maria rödde häftigt i kaffekoppen.

»Det är väl smutsigt ute?»

»Åh ja;» skeden gjorde en så häftig rörelse, att det kom kaffe på den pryddiga servetten.

»Åt, kära barn, du är nog hungrig.»

»Nej, men jag är trött och skall be att få vara i fred.»

Moster såg förundrad upp.

»Behöfver vi ved? Vi ha hela vedbo'n full, gu'ske lof.»

Maria reste sig häftigt och skrek i full förbittring: »Jag skall be, att få vara i fred!» Så började hon åter gå af och an på golfvet.

Moster dukade af bordet under tystnad och tittade då och då i smyg på Maria med en liten ödmjukt ogillande blick. Så slätade hon ut servetten, skrufvade upp lampan litet bättre, tog fram sin strumpa och stickade lugnt maska efter maska.

Maria stod och undrade, hvad hon skulle kunna lugna tankarne med. Läsa kunde hon ej i detta ögonblick. Tänk — om hon också skulle taga en strumpa och täfla med moster, om hvem som långsammast kunde draga stiekan fram och till baka.

Men så slog det henne, att hon var elak; och det nu, när hon skulle fatta ett så vigtigt beslut!

Den öfverspända, nervösa stämningen efterträdades af en djup sorgsenhet. Hvad skulle hon lemna för svar?

Det fans blott ett, tyckte hon det ena ögonblicket. Det var: »för sent». Ej var det lycka, att med domnade känslor ingå ett äkten-

skap. Men också — hade hon rättighet att skjuta ifrån sig rikedom och bekvämlighet?

Hon satte sig vid fönstret och blickade ut i den stilla qvällen. Hvilket var rätt? Denna fråga kom oupphörligt för henne.

Var hennes kärlek lika oegennyttigt varm som förr; kunde hon skapa ett lyckligt hem; var hon mäktig att blifva den sträfve mannens solstråle? — Nej. Det var för sent.

Lifvet och fattigdomen hade blekt kindens rosor och borttagit själens ungdomliga spänstighet. Hon var ej mera den adertonåriga, lifsvarma Maria, med tro och hopp på lifvet. »För sent, för sent» ringde det i hennes öron.

Men mot mostern gjorde hon kanske ej rätt. Den gamla, hvithåriga qvinnan med sitt nöjda, undergifna ansigtsuttryck. Hade hon rättighet att fråntaga henne några år af ro och frid?

Hon sprang hastigt upp, ilade fram till mostern och slog armarne om hennes hals.

»Moster,» frågade hon i hennes öra, »har du det mycket svårt?»

»Jag,» sade den gamla, »nej, visst icke; då jag har min lilla matbit för dagen och en smekning af dig ibland, vore det väl bra orätt att klaga.»

Hon såg så rar ut, den gamla, att Maria måste kyssa henne än en gång.

Sedan gick hon fram till byrån, tog fram papper, bläck och penna och skref utan långt betänkande två betydelsefulla ord på ett rent pappersark:

»För sent!»

Så lade hon ihop det och skref med darande hand utanskriften:

»Herr Gustaf Berg. Malmö.»

Gastronomiska kåserier.

IV.

Om raphöns.

Jagtsången är öppnad, och dermed erbjudes åt våra husmödrar den efterlängtrade lägenheten att åter åstadkomma någon större omvexling i den dagliga matsejeln. Vi vilja därför i dag närmast fästa uppmärksamheten på den mångsidiga användningen af raphöns och dervid särskildt framhålla, hurusom de vanligen djupt föraktade gamla raphönsen förträffligt låta använda sig till smakliga anrättningar och afgjordt stå i första linien som soppor efter följande metod. Man invecklar raphönsen i tunna skifvor af orökt späck och steker dem hastigt styfva i smör. Sedan de kallnat, lösgör man noga köttet från benen, hackar de senare i små bitar och ställer dem med något köttextrakt och rikliga kryddor på elden. Köttet befriar man från alla senor, hackar det helt fint och uppvärmer det med färskt smör, hackad lök och persilja samt det färserade späcket; tillsätter derefter två äggulor och två glas madeira. Såsen på benen afslås nu genom en sil, afredes med något brynt mjöl och blandas till puréen. Sedan soppan nu värmts upp — men ej kokat — kryddas den med något salt och cayennepeppar och serveras med stekta hvetebrödstårningar. På samma vis kan man af gamla raphöns anrätta en synnerligen smakfull ärtsoppa, i det man kokar ärtorna mjuka i bensås tillsammans med rikligt selleri, passerar den genom en sil och blandar de två puréerna.

Vidare kan man äfven med fördel använda puréen, i det man blandar den med en färs af hälften kalkkött och fett fläsk, förhöjer smaken med hackade champignoner och en charlottenlök, ger den spets med saften af en citron och af det hela formar en pastej, som kokas antingen i en puddingform i vattenbad eller ock i en kastrull, insmord med smör och belagd med tunna späckskifvor. Till denna rätt serverar man en brun champignonsås, tillsatt med madeira. Den med raphönspuréen blandade färsen egnar sig äfven väl till fyllnad i ett kälhufvud, som man förväller i varmt saltvatten, derpå afkyler i kallt vatten och fullständigt utplattar; färsen strykes nu mellan bladen och kälhufvudet kokas i en stark fettspad. Kålen serverar man äfven med madeirasås.

Vidare kan man af gamla raphöns anrätta en »salmi», i det man fråntager bröstbitarne af de stekta hönsen och långsamt låter dem puttra vid sakta eld i en kraftig köttspad, tillsatt med några charlottenlökar, citronskal och några champignoner. Alla öfriga köttrester arbetas, under tillsättande af något sås, till en purée, som blandas till köttstyckena. Alla ben hackas fint och urkokas med kryddor i en kraftig spad; denna passerar sedan, hopkokas, spetsas med sherry och bredes, sedan den tjocknat, öfver »salmi», hvilken ännu en gång uppvärms, anrättas på en rund karott och garneras med små blommor af bläddrig mördeg och hårdkokta, i skifvor skurna ägg.

En enklare »salmi» kan man ock bereda på så sätt, att man långsamt låter raphönsen stekas ordentligt möra, hvilket med gamla höns drar grundlig tid, och efter kallmandet skär dem i stycken. Man slår så i en kastrull några skedar provenceolja, ett glas rödvin, salt, peppar, något cayenne och saften af en citron, lägger raphönsköttet härtill, låter det hela hettas upp på elden och skakar det sist ordentligt om hvar annat.

Slutligen kan man äfven af de mörstekta och kallnade gamla raphönsen bereda en smaklig salat, i det man skär upp dem i prydliga stycken och anrättar dem på en salat af kokade selleriskifvor, finbladig hufvudsalat och krasse och deröfver gjuter en sås, hvilken framställes så, att man finhackar några charlottenlökar och persilja, blandar detta med två kokade och två råa äggulor, något salt, krossad peppar, olja och kryddättika, rör det hela väl tillsammans och slutligen tillsätter $\frac{1}{2}$ liter vispad ägghvita.

Unga raphöns fyllas med en köttfärs, hvilken man blandar med den finhackade lefvern; sedan omvecklas de med fina speckskifvor och stekas saftigt på spisen. Härtill lämpar sig en hvit sellerisås, till hvilken man skär ett halft dussin unga sellerihufvuden i tumslånga bitar, förväller dem ett par minuter i hett vatten och låter dem under en timme kokas mjuka i en kalfspad, som man tillsatt med ett stycke med mjöl blandadt smör, fyra med gräddesammanvispade äggulor, peppar, salt och något citronsaft. När sellerin är riktigt mjuk, pressar man den genom en sil, och denna purée sättes till såsen.

En gourmet.

Sen till, ärade läsarinor, att Idun finnes hos alla edra bekanta!

Om qvinnans värde.

Tre artiklar af Irma von Troll-Borostyáni.

III.

Som vi förra gången sågo, är det rätt betänkliga gåfvor, med hvilka den forn-helleniska sagan utsmyckat den första qvinnan, och hvilka följaktligen gällde som karaktäristiskt qvinnliga egenskaper. Framför allt nyfikenheten, denna olyckssaliga nyfikenhet, hvilken skulle vara skulden till all olycka på jorden, då ju den förledd Pandora att öppna asken och, enligt den andra mythen, förförde Eva att äta af den förbjudna frukten på kunskapens träd. Näst nyfikenheten finna vi »behag och oemotståndlig älskvardhet, dolskt sinne, listig håg och förförisk tunga» uppräknade som qvinnliga egenskaper. Är det männe för dessa egenskaper, som de i den första af dessa artiklar uppräknade motståndarne till qvinnorörelsen hysa fruktan, att de skulle utplånas hos qvinnorna genom högre själsbildning och vidgad arbetsområde, och mena de, att deras utplånande, om något sådant verkligen blefve fallet, vore att så lifligt beklaga?

»Icke qvinnans fel och svagheter, utan hennes dygder är det (så lyder svaret), för hvilkas undergång vi frukta!»

Tomma fraser! Nämn någon enda dygd, hvilken skulle vara uteslutande qvinnlig och ej desslikes *menskelig* eller en sådan, som endast skulle anstå mannen, men inverka menligt på qvinnans karaktär och värde!

Låt oss till exempel dröja vid den erkända

allmännaste af manliga dygder, det fysiska modet. För ej länge sedan hände i en liten ungarsk stad att två barn på fem och sju år lekte på gatan. Plötsligt störtade tvänne för en lätt jagtvagn spända hästar fram mellan husraderna i rasande sken. De hade blifvit skrämde, och körsvennen förmådde ej hejda dem. Meniskorna på gatan skingrades förskräckta, flydde in i portgångarne. Men de af fruktan förvirrade barnen sprungo, i stället för åt sidan, midt i hästarnes spränglinje. Då kom en ung flicka gående — lärarinnan i dervarande flickskola — öfversåg med en hastig blick den fara, som hotade barnen, störtade sig mot hästarne, fick dem i tygeln och bringade dem att stanna. De små voro räddade.

Detta bevis på mod och kraft är väl nu synnerligen »oqvinligt»; idealet för »huld qvinlighet» hade kanske långt bättre motsvarats, om den unga flickan med ängestrop löpt åt sidan och låtit de arma barnen krossas under hästarnes hofvar?

Må vi mot denna specifikt manliga dygd, det fysiska modet, ställa en egenskap, hvilken företrädesvis tänkes som ett qvinlighetens attribut: den kärleksfulla hjertegodheten, och låtom oss efterse, om ej i sjelfva verket denna egenskap är en lika stor prydnad för en mans karaktär som för en qvinnas. Jag förmodar, att det riktiga i en sådan uppfattning tydligt framstår för hvarje tänkande menniska. Ty är den beprisdade hjertegodheten parad med qvinnlig svaghet i karaktären, såsom tyvärr ofta fallet är, så är hon visserligen ingen dygd, utan ett fel. Se vi deremot andligt djup och mildhet förenade med utveckladt förstånd och karaktärens kraft, så erhålla vi bilden af en förträfflig personlighet, öfver hvilken en hvar måste känna glädje. Finna vi väl då i denna bild som något särskildt typiskt framstå energisk manlighet eller blid qvinlighet? För visso ingendera, eller rättare båda, nämligen det typiska för en ren, skön mensklighet.

Det finns inga moraliska egenskaper, som i mannens karaktär kunna bilda en dygd, men i qvinnans ett fel, eller omvänt; och den ofta uttalade fruktan, att qvinnorna, genom att egna sig åt en offentlig verksamhet, så småningom skulle förlora den äkta qvinlighetens väsen, saknar hvarje grund.

Hvarje arbete, det samma må nu betingas af en rent ideal sträfvan eller af allvarlig plikt-känsla, må fulländas i den stilla kammaren eller på lifvets marknadstorg — hvarje arbete förädlar. Qvinlighetens framträdande beror på intet vis af yttre omständigheter och selsättning, utan af det andliga sinne, som inom hvarje verksamhetsgren kan utveckla sig och bära frukter. Om qvinnan utöfvar sin verksamhet i den egna familjen eller på arbetsrummet, bakom boddissen, i skolsalen, på scenen, på konserttribunen, vid sjukbädden som vårdarinna eller som läkare — öfverallt är det det invärtes sinne, detta *huru*, hvarigenom hennes väsen erhåller sin egendomliga pregel, icke de yttre omständigheterna vid hennes yrke.

Derför handlar det framför allt om den karaktärs- och själsriktning, som bibringas qvinnan vid hennes uppfostran. Om hon sedligt ren och med ädla sträfvan träder ut på lifvets arena, så skall hon äfven komma att verka försedligande och förädlande, och derpå skall ej det offentliga lifvet förlora. Genom en slik ädel verksamhet kan ej alstras någon fränstötande dubbelhet hos qvinnans invärtes väsende och yttre uppträdande, utan den samma skall fastmer bringa den sanna qvinlighetens blomma till skön och full utveckling. Troget fullföljande sitt arbete, skall dock alltid qvin-

nan ovilkorligen förbli behagets och skönhetens representant, själens behag och det rena, ädla sinnelagets skönhet, hvilka ej blott förmå höja och adla den yttre, kroppsliga färgingen, utan till och med — der denna saknas — ersätta den.

Hösttankar.

Känner du, hvilket besynnerligt vemod, som smyger sig öfver en, då man sitter ensam så här och ser skymningen breda ut sig, under det träden afklädas sin sommarskrud? Sorgsna tankar komma objudna, och ha de väl kommit, bli de kvar. Ett helt lif rullar upp sig som ett panorama — förr och nu —. Nej tänk ej derpå, det gör dig ej gladare!

Du tänker kanske på den tid, då du gladdes med de glada och grät med de sorgsna. Då ditt hjerta alltid stod redo att dela sorg och glädje med en hvar. Då en idé kunde elda hela din håg; då du brann af begär att hämnas en annans oförrätt; då du led af att ej kunna skaffa frid på jorden — ditt eget lif hade du gerna offrat därför. Då ett enda vänligt ord utplånade en oförrätt, då du aldrig mer med grämelse tänkte på ett skymfande ord, sedan »förlåt mig» med en smekning kommit från den älskades mun. Tänkte på det — jo möjligen, men endast för att komma ihåg, hur ädelt det är att erkänna ett begånget fel, och att kanske något i ditt eget uppförande framkallade det obehagliga. Då *lefde* du, om du också ofta fick lida, men du kände och uppfattade lifvet omkring dig och hösten var långt borta. — Du tänkte ej på den. Att den skulle komma visste du, men ej *hur* den var.

Ja, nu vet du det! Blommorna, som gladdes dig, dö, bladen falla från träden. När stormarne rasa, är det, som ville naturen sätta sig till motvärn, men striden är onyttig, när höstens tid är kommen, hjälper det ej. Nu ser du förgäfvets till baka på den flydda tiden. Våren var skön med sina löften, visserligen höll ej sommaren hvad våren lofvat, men du kunde dock ibland bekymmerslöst njuta.

Nu är dock hösten här! Det kan ej hjälpas. — Bry dig ej om att tänka på, att du kan ha en och annan fordran på lifvet ännu, eller att din kärleks rika skatt föraktades! Ensam förmågan att känna varmt var ju mycket. »Har jeg ock sejlet min skude på grund, så var det dock dejligt att fare».

Din längtan blir då, att vintern måtte komma. Hellre kyla och död, fullständig känslolöshet än dessa stormar, denna långsamma förintelse. Hvarför njöt du ej lifvet fullt under din korta sommar? Nu är det för sent — det är höst. Du tränar förgäfvets efter ännu en liten tid af värme, för att då njuta i fulla drag, men skulle den ock beviljas dig, skulle njutningen förminskas af att du visste, att det endast vore en tillfällighet — hösten vore omedelbart framför dig. Den verkliga ungdomstiden hade du låtit gå dig ur händerna. Du märker nu för sent, att du köpt kiselstenar för diamanter.

Och dock var det ändamålet med ditt korta lif att vara lycklig! Derefter har du såväl som alla andra sträfvat, fast kanske omedvetet. Detta har försyrenen själf nedlagt hos menniskan. Somliga bli martyrer, men de stå då endast vid hvad de anse för sin pligt, och att göra sin pligt medför ju tillfredsställelse eller med andra ord: lycka. Andra »lefva undan» och anse det som det bästa — kanske få de sedermera andra åsigtter.

Du vill försöka att hädanefter ta väl vara

på hvarje solskensdag. Gör det, men tag den då ej som en sommardag, utan för hvad den verkligen är: en vacker höstdag. Att uppfatta den på annat sätt vore ju löjligt.

Vintern kommer nog sedan i sin ordning. Nu käns det, som vore den välkommen ju förr dess hellre — icke sant? Men kanske sitter du, när den kommit — sträng och omtalig kommit — och tänker med saknad till baka på hösten, som dock egde en och annan varm och solig stund och glömmar stormarne, som klädde träden nakna.

Ulla.

Tvätt.

I.

Tvätt är något till den grad hvardagligt, att man kunde finna det ganska öfverflödigt att skriva någonting derom utöfver de rent manuelle anvisningarna för tvättningen af olika saker — som spetsar, bomullstyg, ylle o. s. v. — vid hvilkas behandling en eller annan praktiker kan ha funnit på en eller annan afvikelse från regeln, som förefallit henne bekväm eller gynnsam med afseende på renheten, och hvilken hon derefter antingen kan meddela goda vänner genom afskrifter ur sin »beskrifningsbok» eller meddela allmänheten genom denna tidnings afdelning för dylika praktiska råd och rön. Och dock våga vi tro, att den som läser dessa rader, skall medgifva — om det ej långt före detta står henne klart — att äfven tvätten har sin teori, som det kan vara nöjsamt nog att uppmärksamma och derefter själf alltjemt kunna följa under arbetets praxis.

Skola vi nu taga oss för att skildra tvättens teori, i det vi ställa fram för oss hvarje enskildt led af dess praktiska utförande, så är det endast i öfverensstämmelse med hvarje välordnad framställning, som vi börja med att gifva en definition på ordet tvätt. En sådan ha vi funnit uppställd — och vi finna ej, hur man skulle kunna förbättra den, försöka oss ej heller derpå — i följande ord: »*tvätt* är den bekanta operation, genom hvilken vi dels på mekanisk dels på kemisk väg aflägsna smutsen från huden, från de rum, hvori vi uppehålla oss, och från de föremål, vi använda: kläder, linne, husgeråd o. s. v.» Allaredan denna definition skall må hända få några att studsas: är verkligen här fråga om både en mekanisk och en kemisk väg? Det är det verkligen, och vi skola strax få det närmare klart för oss.

I regel tvättar man ju med vatten, hvors förmåga att lösa smutsen man förhöjer genom att tillsätta ett ämne som tvål, såpa, soda eller vattenglas. Ehuru vattnet är hufvudbeständsdelen, blir det dock, för att lätt förstå förloppet, bäst att börja med att omtala verkan af tillsatserna.

Tvål kalla kemisterna alla fettsyrorers föreningar med baser (kali, natron, kalk o. s. v.); i allmänhet menar man dock dermed uteslutande de lösliga fettsyrorer föreningarna med kali och natron. Vi kunna möjligen vid något annat tillfälle komma att tala om sjelfva tvålkokningen, som ju i landthushåll spelar en ej obetydlig roll. Här må vara tillräckligt att påminna om, att man har *mjuka tvålar* (natrontvålar), eller hvad vi gemenskapligen kalla såpor [hvaraf den allmänaste är den så kallade grönsåpan], och *hårda tvålar* (kalitvålar), exempelvis marseilletvål. Verknigen af dessa tvålar är i hufvudsak enahanda: upplöst i rikligt vatten sönderdelas tvålen i fritt alkali och ett fettsyradt salt, och härpå är det, som tvålens verkan beror: det fria alkali ingår en förening med det af huden afsöndrade hudfettet, hvilket håller fast smutsen på vår kropp, vårt linne o. s. v., och bildar med detta ny tvål, som åter upplöses af vattnet; samtidigt blir detta nu i stånd till att bortskölja smutsen, som vattnet icke kunde taga med sig, så länge den satt skyddad af hudfett. Men äfven det sura fettsyrorer alkali har sin betydelse, då det skyddar de delar, vi tvätta, mot att frätas af det fria alkali.

Vid gröfre tvätt lägger man dock ej så stor vikt härvid, och det är därför brukligt att koka tyget i en svag *lut* af *björkaska* (kolsyradt kali) eller *soda* (kolsyradt natron), innan man behandlar det med tvål (såpa). Genom en sådan föregående behandling spar man en del af sin tvål, och det kolsyrorer kalit [natronet] har samma inverkan på det fettämne, man vill ha aflägsnad, som det nyss omtalade ur tvålen frigjorda alkali.

Äfven *vattenglas*, som är kiselsyradt natron (eller kali), kan på liknande sätt tjena till att aflägsna fett och dermed smuts. Dess användande vid tvättning

af tyg omtalas i dr. Schultzes »Landthushållets kemi» på följande sätt: »Tyget lägges under 24 timmar i blöt i en blandning af 100 delar vatten med 1 del flytande vattenglas; derpå tvättas det i denna lut i kokande vatten; och sist får det en eftertvättning med tvål (såpa). Tyget blir mycket hvitt och gulnar ej af att ligga. Fläckar af blod och materia böra först aflägsnas genom behandling med soda.»

Hvad slutligen vattnet beträffar, så är det själfklart, att det skall vara rent; är det smutsigt, kommer det icke blott själf att smutsa i stället för att rena, utan det kan äfven efterlemna sjukdomsfrön. Smutsigt vatten innehåller nämligen i regel organiska ämnen, bland hvilka det ock i regel finnes organismer, mikrober, som kunna vara pathogena, det är: som kunna framkalla sjukdomar. Förutom att vattnet skall vara hvad man gemenskapligen kallar *rent*, bör det ock vara någorlunda fritt från organiska ämnen; dessa — kalk, magnesia och jern — göra det nämligen »*hårt*» och, som man vet, derigenom olämpligt till tvätt. Grunden härtill ligger i, att kalken, magnesian och jernet förenas med tvålens feta syror och med dessa bildar fettsyrorer salter, som äro olösliga och afsätta sig på det man tvättar, hvarvid uppstå fläckar, der smutsen just hänger riktigt fast, och som man kan få stort besvär att aflägsna, då det olösliga, fettsyrorer saltet faller mycket fint ut och därför kan gnidas ordentligt in i tyget, golfvet o. s. v., som man tvättar. På detta sätt kan på tyget komma riktiga rostfläckar, liksom jernhaltigt vatten i det hela gör det gult. Ja, det är tydligt bevisadt, att jernvatten kan »*äta upp*» tyget. Detta skedde för den franska häradministrationen i Algier, som iakttog, att alla tvättkläder på bestämda lägerplatser förvånande hastigt sletos ut. Först trodde man, att här förelåg ett falsarium från leverantörernas sida, men dessa bevisade sin oskuld, och slutligen kom man under fund med, att kläderna tvättats i starkt jernhaltigt vatten: det i tyget fint fördelade jernsaltet insög då syre ur luften och afgaf det åter till trädarne i tyget, som härigenom långsamt »*förbrändes*», hvilket praktiskt taget visade sig deri, att de blefvo öfvermåttan sköra. Af allt »*hårt*» vatten må man därför mest afsky starkt jernhaltigt.

Man bör alltså helst ha »*mjukt*» vatten till tvätt; sådant finner man i bäckar och äar, i dammar och sjöar, i det hela allestädes der vattnet rinner eller står utsatt för luften; allra bäst är dock regnvatten. Deremot är vattnet från källor och brunnar mer eller mindre hårdt. Förklaringen är ganska enkel. Vattnet i jorden — som ju direkt förser källor och brunnar — är alltid kolsyrehaltigt, och härigenom förhöjes dess lösande förmåga gent emot jordens fasta beständsdelar. Löper deremot kallvattnet genom en bäck och står i beständig vevselverkan med luften, afgif det efter hand en del af sin kolsyra och mister dermed ock en del af sin lösande förmåga. Ju längre från källan man tar det, dess mjukare är det ock. Dertill kommer, att vattnet i vattendrag och sjöar delvis är ytvatten, d. v. s. vatten, som under regn flutit öfver jorden till dessa behållare eller direkt fallit i dem och alltså endast i försvinnande mån eller alls icke haft tillfälle lösa några af hennes beständsdelar. Delvis består alltså sådant vatten af regnvatten, det renaste vatten som finnes i naturen. Regnvattnet är ju nämligen destilleradt vatten, d. v. s. vatten, som afundstat från jordens yta och derpå åter förtätats till vatten, regn, under afkyllning i atmosfärens högre lager. Då vattnet vid afundstning ger kemiskt ren vattenånga, skuldet af denna bildade regnet äfven bli kemiskt rent, om det ej vid sitt fall genom luften rensade denna från åtskilliga luftformiga och fasta föroreningar. Men när det har regnat en tid och luften således blifvit genomrensad, då är det regnvatten, vi uppsamla, i det närmaste kemiskt rent och i hvarje fall fullständigt »*mjukt*». Det är det bästa vatten, man kan tvätta i. Hvad här är sagdt, gäller om all slags tvätt. Vi skola härnäst sysselsätta oss med de enskilda processerna vid det, som man i mera begränsad mening tänker på vid tvätt, nämligen tvättningen af tyg.

Teater och musik.

Kungl. operan återpptager i afton (onsdag) en repris, som på ett par år icke förekommit på spellistan, nämligen Verdis »Ernani». Stycket instuderades å den svenska scenen i maj 1853, nio år sedan det första gången sett dagen i Venezia. På 1860-talet gafs »Ernani» här så godt som oafbrutet hvar år, men på 70-talet upplefde operan endast några föreställningar. Efter en åttaårig hvilva återupptogs »Ernani» å repertoaren hösten 1887 för att då röna så mycket större framgång.

Operan blef också en af denna säsong's mest gouterade repriser, hvartill väsentligt bidrog det sätt, hvarpå huvudrollerna tolkades af fru *Östberg* och herr *Sellman* (Elvira och Ernani). Dessa bägge artister komma äfven nu att återgifva nyssnämnda partier. Som Carl V gör hr *Lomborg* sin första debut på vår operascen. Herr *Lomborg* har förut haft anställning vid tyska operascener, men har i vårt land endast gjort sig känd som konsertsångare. »Ernani» gifves i afton för 58:de gången härstädes.

Vasateatern har nu slagit sitt första stora slag på ett område, hvilket teatern hädanefter har för afsigt att göra till sitt — operettens. Och det har i det hela utfallit godt, vi kunna åtminstone säga lofvande. Att med ett nybildadt sällskap, som ännu naturligtvis hvarken i samspel eller samsjungning hunnit förvärfva den helgjutna ensemble, som endast längre konstnärligt samarbete kan gifva, dock få fram den rätta operetttonen så friskt och hurtigt som här, bevisar goda inre förutsättningar och skicklig ledning. Bristen på en verkligt tillfredsställande primadonna gör sig visserligen ännu gällande, men inom en ej allt för aflägsen framtid få ju stockholmarna se denna plats ånyo fyllas af den afgjordt mest främstående och uppburna — Anna Pettersson.

Vi vilja dermed ingalunda ha sagdt, att *fröken Johnsons* prestation i »*Kapten Fracassa*» var underhaltig. Särskildt den dramatiska uppfattningen kännetecknas hos denna unga skådespelerska af godt gry; det är den musikaliska sidan af partiet, som ej finner tillfredsställande lösning. Röstresurser saknas ej, men intonationen är osäker, och den störande benägenheten att chevrotera bör framför allt motarbetas.

Att hr *Warberg* i titelrollen var sig sjelf, d. v. s. ypperlig, behöfver knappast nämnas. Hos denne intelligente skådespelare ersätta lifligt träfande dramatisk färgläggning och den bästa fraseering hvad möjligen kan fela i röstväg.

Hr *Lundahls* lilla röst är ej öfven, men hans spel är matt och ointressant. *Fröken Ekström* deremot ådagalade en naturlig och täck liflighet så i sångföredrag som spel, hvilket sekunderades af hr *Klinger* på ett sätt, som gaf anledning att med intresse motse, det någon större uppgift förelägges honom. Från detta håll kan vara något att vänta.

Musiken — af *Dellinger* — var i det hela temligen tunn. Ett par valsotiv och *Kapten Fracassas* marschkupletter framträdde skarpast och slogo lifligast an.

M:lle *Trebellis* afskedsmatiné i Berns salong sistl. söndag var talrikt besökt och bifallet synnerligen lifligt. Såväl matinégifvarinnan sjelf som hr *Conrad Behrens* emottogo efter hvarje nummer flere inropningar. Den 25 sept.

Skogsfrun.

Berättelse för Idun

af A. v. e.

(Forts.)

«Ett par blåsiga och regniga dagar tvungo *Steinerz* att välja emellan fiskarfolkets sällskap och umgänget med det lilla badsällskapet; han föredrog att stanna den mesta tiden hos *Halversons*.

Klara och *Anna* voro ännu frånvarande, och med en pinande klarhet förstod *Steinerz*, att denna förlängda frånvaro var afsedd att väcka hans längtan.

Och denna längtan ville ej infinna sig, det tjänade till intet att söka föra sig sjelf bakom ljuset. Den heta lågan var släckt; den skiftande, skimrande bubblan på lyckobäggarens rand hade brustit, och de stänk, han fått i ansigtet dervid, kändes så otäckt jolmiga.

Mor *Helena* var vid samma ålder som *Klara* och barnlös som hon; mannen var fyra år äldre. *Steinerz* fick ett plötsligt intresse för detta äktenskaps samlif och upptäckte lätt den djupa underström af hängifvenhet, som uppbar den starka pliggtrohet, hvilken förefallit honom så erbarmligt småaktig och tanke-

hämmande. De hade få intressen utom sitt eget dagliga lif, dessa två arbetande menniskor; men hade väl han och *Klara* intresserat sig för något annat eller mera än sin egen lidelse?

Han tyckte, att klyftan emellan honom och fiskarfolket på ett märkligt sätt började fyllas; han behöfde ju nu blott kasta ned sina ståndsfördomar och sitt bildningshögmod, så fylldes klyftan till randen.

När han satt överksam och betraktade dessa arbetsmyror, sökte han föreställa sig denna vackra brunetta hustru gripen af kärlek till en yngre man, och undrade, hvad följder en sådan lidelse skulle medföra för de båda makarne. Men de visste troligen ej det ringaste om passionens hvirflande malström; de voro ett par väl inkörda arbetshästar, som drogo jemt framför lasset, ingen-ting vidare.

Då gled mot hans vilja scenen i båten fram. Han hörde ännu stålklängen i mor *Helenas* ord:

»*Vantar tar hafsfrun helst*».

Fiskarqvinnan kände således, hur stark och härdad viljan måste vara, när sirener lockade. Hade *Halverson* haft erfarenheter, som han meddelat sin hustru, eller hade *Helena* sjelf fattat passion för en man, yngre än hon sjelf? Det var i synnerhet denna senare fråga, hvilken åter och åter kom igen som en envis påminnelse om, att han sjelf var sju år yngre än *Klara*.

Efter fem dagars frånvaro återvände de två damerna till fiskeläget. Vädret hade klarnat upp under en temligen stark bläst; *Halverson* väntade, att den skulle öfvergå till storm, och beslöt att ej segla ut med fiskegarnen den eftermiddagen.

»Nu är hon här igen; hon kom just som jag stod vid grinden och talade vid mor *Silla*. Hon — frun jag menar — flaxade omkring och snärjde i alla vrår med ögonen och var så söt och slät, fast den hon sökte ej var i flocken, som välkomnade henne och den andra.» *Helena* talade i dämpad ton, fast mannen och hon voro ensamma, der de sutto nedanför huset och redde ut fiskenäten.

»Han ligger inne på soffan och läser,» svarade *Halverson*. »Inte vet han väl, att hon är kommen, för då hade han, för skam skull, helsat på henne genast; men eljes tror jag, att han börjar bli flott igen från det der skäret.»

»Underligt också att han, unge, rike, granne karlen, kunnat nappa på sådant bete!»

»Det skall du inte säga, *Helena*. Hon har en hin håles magt i sina ögon och i groparne kring munnen se'n, och der är något djekla trolskt i talet också, utom när hon blir arg, för då hör man, att hon är en ovädersfågel, en med både näbb och hvassa klor.»

»Du har nog riktigt slagit dig på att utransaka de der fina damerna, *Sven*. Sådana der lättflygande fåglar kunna visst fånga karlar lika qvickt, som måsen snappar en torsk i vågbrynet.» *Helena* tycktes vara retad.

Hennes mun log sitt lugna smålöje, men der kom allvar i tonen, då han svarade henne.

»Det är sant, vi äro ena torskar i det fallet, ty vi veta, att sådana der qvinnor hugga blodiga sår, men ändå locka de oss i garnet. Nå ja, det är på samma sätt med er, vet jag, när ni träffa på en sådan karlfågel. Ju flere af er han förut fångat, ju mera benägen äro ni att låta honom få klorna i er. Du vet ju sjelf, hur nära du var att gifta dig med den der uthalaren *Tångström*, fast du visste, hurudan karl han var.»

»Det är skilnad, *Sven*,» sade hon ifrigt, »jag tänkte, han kunde omändras och bli stadig, och det tänka vi alltid, då vi ta en sådan vildfågel, som aldrig hem har egt. Men ni karlar — —»

»Vi tänka ej på att omskapa en roffågel till en dufva; nej, det har du rätt i, mutter,» afbröt *fiskaren*. »Men jag har varit så pass med i verlden och äfven lodat mitt eget hjertedjup någorlunda ordentligt, så jag vågar tänka min del om detta kapitel. Och jag tror, att det är det allra sämsta i oss, som mår så väl i sådana der fyrugnars närhet, och att ni fruntimmer liksom muta ert bästa sinne genom att föregifva det der om räddningsarbetet.»

Helena såg med häpen beundran på sin man.

»Så sedligt du kan lägga ut det, *Sven*! Men Gud hjelpe oss, om hon ej nu kommer hit för att dra ut den arme karlen!»

»Fager är hon!» mumlade *fiskaren*.

Klara stannade utanför *Halversons* hus, medan *Anna* kom nedanför slutningen vid stranden för att spörja *Halverson*, om han ej ville ro en del af badsällskapet till grottorna nedanför *Kullagårdens* branta klippvägg.

»Vädret är just inte så öfver sig bra,» svarade *Halverson*, betänksamt spanande utåt hafvet. »Är *fröken mycket* angelägen om att komma till grottorna i dag, är det allt bäst att gå öfver berget dit.»

Med sin vanliga rådspörjade min vände flickan sig om för att få någon vink från *Klara*.

Denna hade så småningom närmat sig, under det hon till utseendet helt likgiltigt kastade boll med några små glänsande kiselstenar. Hon var bedårande vacker i sin fina blågröna klädning med gräddfärgade spetsar. Solstrålarne gnistrade på hennes i brunrött och guld skiftande hår, som blott i paunan betäcktes af en hvit slöja, hvilken hon löst från sin hatt, som hon för blästens skull aftagit och hängt på armen.

»Det är väl, som jag försäkrade dig, omöjligt att i eftermiddag ro till grottorna,» sade hon till *Anna*.

»Bränningarne gå allt bra högt der nu, och värre torde de blifva bortåt aftonen; det tecknar sig till full storm,» sade *fiskaren*.

»Bränningar!» utropade *Klara* med ett uttryck af lifligaste intresse. »Dem måste vi se, *Anna*. Nu först har jag lust för färden! Men inte till sjös, himlen bevara mig! — utan till fots genom skogen; der kännes ej stormen så starkt. *Anna*, vill du — eller jag kan ju sjelf gå till baka till våra vänner och säga, hur det är.»

»För all del, jag går!»

»Nå gör du det, snälla *Anna*! Men du, drag ej med dig någon af de sköpliga damerna eller fina herrarne. Herr *Steinerz* följer nog med, när han får höra, att du — att vi vilja ha honom med.» Hon log ett skalkaktigt leende, halft mot *Anna*, halft mot *Halverson*, som med stor uppmärksamhet betraktade henne.

»Herr *Steinerz* är ju hemma, madam?»

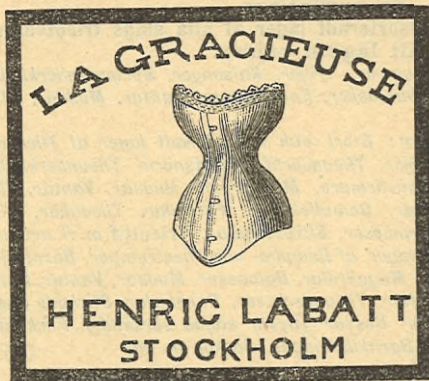
»Ja vars, *frun* kan bara kalla på honom, så parerar han genast.»

Klara blinkade till, hon kände snärten.

»Hör, madam *Halverson*, skulle ej vi fem, som nu snart skingras i alla väderstreck — vi två resa om ett par dagar till *Köpenhamn* — skulle icke vi fem, som varit så mycket tillsammans på detta förtjusande *Arild*, ha oss en liten kaffejunta i eftermiddag nere i en af grottorna? Säg, *Halverson*, vore inte det trefligt? Madam går genast in och sätter

Observera!

Att alla äkta
"La Gracieuse"
äro försedda med nedanstående stämpel:

Alla fördelar framför andra sorter!

Allmänt erkänt bästa

Snörlif "La Gracieuse"

såväl i höga som låga former, finnes endast att erhålla hos

Henric Labatt,

27 Kongl. Hofleverantör,
Drottninggatan 27
Stockholm.

Obs.! Tillsändes, om lifvidden uppgifves i centimeter eller decimaltum.

Obs.! Order mottagas äfven genom Iduns Uträttningsbyrå, Stockholm.

[282]

frukt tages lika mycket socker, 10 kryddnejlikor och 15 gram (ett drygt lod) kanel. Här af kokar man en tjock lag, som slås öfver äpplena. Efter ett par dagar slås lagen af och kokas upp, hvarefter äpplena åter läggas i och få ett eller ett par uppkok. Om några dagar hälls åter lagen af och sammankokas, tills den blir som tjock sirap, som slås öfver äpplena. Öfverbindes och förvaras.

Drycker.

Krusbärsvinberedning. Omkring 20 kannor mogna gröna krusbär stötas med trästöt i träkär, som ej får gifva någon bismak ifrån sig. Derefter presas massan genom ett träsäll och sedan genom en härsl, så att saften blir kärnfri. Sedermera hälls saften (5 knr) å en vinankare (15 knr rymd), hvarefter sockerlagen beredd af 30 skålp. brunt farinasocker och 9 knr friskt källvatten, som väl uppkokas, skummas och afkyles till sommarvärme, fyller i ankaren, så att jäsurum af en fingerlängd återstår. Den sockerlag, som ej åtgår, förvaras jemte ankaren i svalt rum, och tillsprundas ankaren ej hårdt under jäsningsen samt ruskas dagligen. Då jäsningsen efter 6 veckor upphör, fyller den öfverblifna lagen på ankaren eller, om lagen åtgick vid första fyllningen af ankaren, uppkokas friskt källvatten, som afsvalnas till sommarvärme, fyller på ankaren, hvars sprund derefter tillslutes och täckes med askdeg, hvarefter den ställes i frostfri kallare till maj månad följande år, då vinet silas på buteljer, som väl korkas och hartsas. Vinet blir bättre, ju äldre det blir. Tapphållet i ankaren anbringas högre upp än vanligt, emedan eljest bottensatsen medföljer vid aftappingen. Sprundet göres fyrkantigt, emedan kärlets rengöring derigenom underlättas.

Frågor.

Nr 219. Huru skall jag pyssla med mina rosor, för att knoppar, som tillkommit nu på sensommars, skola hinna slå ut?
Jämmerligen.
Nr 220. En fattig flicka frågar, hur de virkade mössor, som nyttjades i vintras, förfärdigas, ej de vanliga, utan de hvilka mönster ser ut som väffelrut.
Signe.
Nr 221. Om någon af Iduns läsarinor vet, hvad som fordras af en ung flicka, som tänker egna sig åt sjuksköterskekallet, så var god lemna genom Idun snar underrättelse till *Adä.*
Nr 222. En obemedlad ung flicka från landet frågar, hvar hon i Upsala kan få lära

sig handarbeten med möjligast ringa kostnader. Uppge pris pr månad!

Viola — d.

Nr 223. a) En ung fru frågar, huru man ändamålsenligast bör kläda ett barn om 3 månader? b) Huru skall man få bort bläckfläckar från porslins- och bensaaker? c) Hur tillredes sill- och ålsoppa? d) Finnes något medel, som kan förhindra hårets affallande på en korthårig sällskapshund, 1 år gammal?
Nr 224. Huru skall trätüll tvättas och strykas, så att det ser ut och för sig som nytt igen? Kunnas Gants de Suede färgas? I så fall hvar?
Gammal prenumerant.
Nr 225. Huru prepareras arbetade grafkransar, så de se ut, som om de voro strödda med rimfrost?
Lovisa.
Nr 226. Kunnas kökspumpor konserveras, så att de som färska kunna förvaras för vinterbehof?
Lovisa.
Nr 227. Paris frågar, hur man skall få läderkängor att ej hårdna?
Nr 228. Skulle det finnas något medel att fördriva eller motarbeta stark ångslan och oro, som alltid infinner sig, då jag skall bort, antingen det nu är på bjudningar eller i större och mindre sällskap? Jag är helt ung, och det är för mig en verklig pina att angräpas af denna ångslan, som förleder mig till mängden tafatt handling och försorskar svar hjerklappning. Jag vore innerligt tacksam, om något råd kunde gifvas mig.
18.
Nr 229. *Hvad sammanfattas i ordet »chic», och hur man skall kunna tillägna sig det.*
Emilie v. P.
Nr 230. Haf godheten meddela något på litligt och verksamt medel mot värter på händerna?
Harald.

Svar.

Nr 119. 3 skålp. helylleappar jemte 2 skålp. ull sändas till *Sahlströmska fabriken i Jönköping*, och 20 alnar tyg erhållas.
Frida N. N.
Nr 151. Ali hänvisas till N:o 26 af *Idun* för år 1889, hvori finnes en uppsats rörande sidenlappars användande till raffeltyg.
Frida N. N.
Nr 201. Köp i en garnhandel för 30 öre nittrådigt »skaftgarn». Lagg upp derutaf 50 maskor med en lagom grof virkkrok. Tag sedan i den första uppläggsmaskan och virka så rundt omkring täta kortstolpar. Men tag alltid i den främsta maskan och ej i den bakom, ty då blir det ej vackert. Öka hvarvt tredje hvarvt, tills väskan blifvit 1 kvarter hög, då ökningsen och kortstolparna slutas. I stället virkas ett hvarvt äta långstolpar. Uppå detta virkas sedan ett galler på följande vis. Lagg om kroken 3 gånger och tag om 2 maskor och i den 3. Lagg sedan upp 4 luftmaskor och, då detta är gjort, virka då en liknande stolpe som den förra och tag ned i samma maska. På detta sätt fortfares, tills hvarfvet är fullt. De tre följande virkas på så sätt, att kroken lägges om blott 2 gånger till långstolparna, hvilka skola vara fyra, som virkas om de tre luftmaskorna i förra hvarfvet. Och i detta hvarf skall det läggas upp blott 2 luftmaskor mellan stolparna. På dessa tre hvarf virkas nu ett liknande som det första, nämligen det med de tre omtagen. (Ty i dessa inträdas lagom breda atlasband, ljusblåa, de knytas på sidan med en rosett.) Det sista hvarfvet skall vara 7 stolpar, som virkas om de tre luftmaskorna, så det blir som en udd. Sedan virkas handtag en half alm långa utaf kortstolpar, hopvirkas i ena sidan, sys sedan dit en på hvarje sida, en liteu bit emellan.

Väska hopvirkas i botten med små uddar. Dessa arbetsväskor begagnas mycket i min hemtrakt och äro allmänt omtyckta; ovilkorligen de billigaste, man kan få; kunna tvättas, om de blifva smutsiga, blott man tager ur banden. Arbetas på en dag.
H-a.

En billig och vacker samt dessutom ytterst hållbar *arbetsväska* förfärdigas lättast af halm, hvars groflek och färg väljes efter behag. Att här föreskrifva bestämt tillvägagående vid arbetet skulle blifva allt för vidlyftigt på grund af den mångfald af olika slags halmflätor, hvilka här till kunna användas, nämligen smala och breda, släta och uddiga, spräckliga och enfärgade o. s. v. Dessutom förekomma halmväskor i en otalig mängd former och storlekar, vexlande från de gröfsta till de finaste.

Äfven kan man vid flätning använda s. k. kälvas (Scirpus lacustris), hvilket isynnerhet är lämpligt till väskor och mattor. För att blifva seg och vacker till färgen bör den skäras vid midsommartiden samt torkas (ej blekas), förvaras i torrt rum och blötas vid användningen.

Flätning med halm och kälvas är en synnerligen nöjsam och underhållande sysselsättning, som lämpar sig väl såsom skymningsarbete och för dem, som hafva svaga ögon.
Thyra.

Nr 205. Vid färgläggning af fotografier användes endast *vattenfärg*; för att få denna att fästa, bstrykes först fotografien med *oxgalla*.
Thyra.

Nr 211. Vid färgning af mossor förfar man på samma sätt som med halm; se svar till *Ina* nr 200.
Thyra.

Breflåda.

Ulla och —ina. Hjertligt tack för edra bidrag. Mycket välkomna åter!
En prenumerant. — Annars flytta, får å den postanstalt, der det prenumererats, erlagga en *transportgift* af 25 öre, då exemplaret öfverflyttas.
H. Ö. Tack. Antages.
A. Y. Annonsen kom för sent till förra numret.
Blomstervän. Hjertligt tack; glöm ej bort *Idun*. Skulle ni ej mera regelbundet vilja medarbeta? I så fall korrespondera med redaktionen!
Red.

Innehållsförteckning:

Drottning Sofia, »Sofiahemmets» skaparinna; af *J. N-g.* (Med porträtt). — Tillkännagivande. — Studier; poem af *Gerd.* — Skrock; ur verkligheten af *Jedward.* — Musiken i hemmet, dess bruk och missbruk; några funderingar och råd af *Ebon Hoi.* — Barnens leksaker; af *Lalage.* — För sent; Skiss af *E-th.* — Gastronomiska kåserier. IV: Om raphöns; af *En gourmet.* — Om kvinnans värde. Tre artiklar af *Irma von Troll-Borostyväri.* III. — Höstankar; af *Ulla.* — Tvätt. I. — Teater och musik. — Skogsfrun. Berättelse för *Idun* af *Ave.* (Forts.). Våra barn. — Tjenarne. — Hemsöld. — Bakning. — Matlagning. — Handarbeten. — Inläggningar. — Drycker. — Frågor. — Svar. — Breflåda.

Annonser.

Annonspris: 25 öre pr petitrad (= 10 stafvelser). Ingen annons införes under 1 kr.

LEDIGA PLATSER.

Att förestå ungarlshem

hos medelålders tjänsteman nära Stockholm sökes en enkel, duglig, kompetent och möjligen något bemedlad person, som kan åtaga sig att med om tanksa och huslig omvårdnad hufvudsakligen ensam sköta ett sådant; något litet mjölkhandtering förekommer äfven. Fullt upplysande svar med uppgift om lönepretentioner, ålder, rekommendationer jemte fotografi (som återfås torde i höst sändas till »Litet landthushåll», adress: Blomsterhandeln, Stora Vattugatan 7 A. [443]

Till inst. höstflyttning

finnes plats ledig i ett större landthushåll för en duglig och pålitlig kokerska. Betyg jemte lönepretentioner och om möjligt fotografi sändes till fru Mathilda Magnusson, Forssa, Borlänge. (G. 28791) [456]

För ett anspråklöst fruntimmer, ej för ungt, vant vid matlagning, bakning och sömnad, finnes plats ledig 1 nov. hos familj, boende å bruk i närheten af Gefle. Svar med uppgift å lönepretentioner torde insändas till »A. K.», Gefle, poste restante. [449]

En anspråklös, bildad flicka med godt lynne och barnkär, ej allt för ung, kan nu genast få pl. i Finland som »barnfröken» för 2-ne små flickor. Sök. skall vara musikalisk och tala flytande tyska. Svar med fotografi och uppg. om ålder, lönepret. och referenser sändas till fru Janson, Jakobsbergsgatan nr 29—31, 3 tr., hvilken äfven lennar närmare underrättelser. [444]

För en duglig o. pålitlig hushållerska finnes plats på landtegendom, der äfven är tillfälle till billig inackordering för en ung flicka, som vill öfva sig i husliga göromål. Skriftlig anmälan till »A. O.», Norrtelje. [441]

Iduns Uträttningsbyrå

ombesörjer genom fullt kompetenta personer uppköp i alla möjliga branscher gratis åt Iduns och Skandinavisk Modetidnings abonnenter och för uppdrag åt andra mot en obetydlig ersättning. Alla saker skickas mot efterkrav och få returneras (dock genast) mot fraktkostnaden. Dubbelt porto torde medsändas. [241]

Plats på en större gård på landet finnes den 24 oktober för en hygglig och ordentlig ensam jungfru, som kan förete goda rekommendationer från innehafda platser. Endast inom hus förefallande sysslor förekomma. Svar till Iduns byrå, märkt »A. J.» [463]

God plats

erhåller ett praktiskt och energiskt fruntimmer med vana vid och skicklighet uti böckers uppläggande, förande och avslutande, korrespondens och öfriga kontorsgöromål. Derjemte bör sökanden ega goda kunskaper i lefvande språk, särskildt tyska och engelska, men framför allt färdighet i svenska språkets behandling. Ingen, som ej eger nyssnämnda egenskaper, torde göra sig besvär. Svar med nödiga upplysningar och om möjligt med fotografi torde sändas till »Duglighet 75», adress Iduns Redaktion, Stockholm. [355]

PLATSSÖKANDE.

En ung flicka af god familj önskar med snaraste plats i en aktningvärd familj i stad eller på landet för att undervisa minderåriga barn i vanliga skolämnen, språk och musik. Den sökande är van vid undervisning och kan förete goda rekommendationer. Svar till »H. R.», Upsala, poste rest. [436]

En anspråkslös flicka önskar plats i familj att gå frun till handa. Kunnig i matlagning och inom hus förefallande göromål. I brist deraf på egen hand sköta en enklings eller ungarhushåll. Den sökande är barnkär och eger förmåga att sköta ett hem med ordning och flit. Goda rekommendationer finnas från föregående platser. Svar, märkt »Ordning och flit», Norrköping, poste restante. (G. 23710) [458]

En bättre flicka, kunnig i matlagning samt skicklig i sömnad, söker pl. i familj att gå frun till handa. Svar till »J. E.», Drottningg. 86, portvakten. [454]

Plats som sällskap och biträde i hushållet sökes af en ung flicka med god uppfostran, musikalisk samt kunnig i finare handarb. o. klädsömnad. Svar till »Gladlynt», Iduns byrå. [461]

Som värdinna hos bättre ungar eller enkman söker en huslig flicka pl. Svar t. Forssell, Döbelnsg. 11, Sthlm. [453]

Plats som biträde i en aktad familj önskas af en duglig flicka med 11 års vana att konditionera. Den sökande är kunnig i finare bakning, enklare matlagning, servering. Kan dessutom på egen hand tillskara och sy barnkläder o. enklare klädningar. Van vid flere slags finare handarbeten. Kan om så önskas undervisa i musik. Att blifva ansedd som medlem af familjen önskas. Svar till »Viktoria», Bollnäs, poste restante. [452]

Emot fritt vivre! Uti ett bättre hem på landet önskar en ung flicka af god familj plats för att gå frun till handa i hvarjeh. husl. bestyr. Svar afvaktas till »I. L.», Trekant, p. r. [448]

En ung flicka m. jemt o. glad lynne, van vid husl. görom., kunnig i enklare matl. samt något musik, önsk. pl. i ett godt o. vänl. hem, der hon kan vara t. nytta o. sällsk. Goda rek. finnas. Svar märkt »Snar verksamhet», Eksjö, p. r. [450]

En ung flicka med godt föräldrahem, praktisk och kunnig i husliga göromål, söker plats i aktad och god familj. Lön begäres ej, men önskar endast få räknas som medlem af fam. Svar till »C. A.», Söderhamn, p. r. [446]

En ung flicka önskar plats i ett treffligt hem för att vara frun behjelpig med alla inom ett hus förekommande göromål. Vid lön fästes intet afseende. Svar till »R. L.», Upsala, p. r. Svaren afhemtas till den 1 okt. [499]

En ung, bättre flicka önskar mot betalning få komma i en bildad familj, der grundlig undervisning kan lemnas i ett hushålls skötande. Reflekterande behagade svara med snaraste till »Oktober 1889», Laholm p. r. [465]

En praktisk och bildad flicka af god familj, med glad o. jemt lynne samt van att handleda barn, söker plats som barnvårdarinna eller som sällskap för något äldre fruntimmer. Den sökande är kunnig i sömnad och andra inom hus förefallande göromål. Svar torde godhetsfullt inlemnas till »H. I.», Iduns byrå, Stockholm. [455]

Emot fritt vivre!

Uti en bildad familj i stad eller vid bruk i de nordl. landsk. önskar en flicka af god familj plats för att vara frun till sällskap o. hjälp i husl. bestyr el. delt. i skrifu. Svar innan 15 okt. till »A. Y.», Mariestad, p. r. [438]

Plats önskas för en föräldralös flicka af tjenstemannafamilj som sällskap åt ett äldre fruntimmer att spela piano, läsa högt, deltaga i det husliga. Små lönepret. Af framstående familjer fås vidare rekommendationer. Svar märkt »G. M.», Arboga, p. r. [437]

DIVERSE.

Doktor A. Afzelius
Lilla Vattugatan 24

är återkommen och mottager sjukbesök 9—10 f. m. och 2—3 e. m. Företrädesvis mag- och hudsjukdomar. [153]

Doktor Carl Flensburg
14 Lilla Vattugatan 14.
Hvardagar 1/23—1/24. Helgdagar 10—11. Behandlar företrädesvis Barnsjukdomar. [34]

Tandläkaren Constance Elbe,
Humlegårdsgatan 8, 2 tr.
Rådfrågningstid 1—2. [120]

Med. D:r ERNST SALÉN,
Ögonläkare.
Bostad: Stora Vattugatan 2.
Mottagning: helgfria dagar kl. 1/2 10—1/2 12 f. m.

JOHN HULTENBERGS Tricotvaruhandel

28 Regeringsgatan 28, STOCKHOLM.

är försedd med ett väl sorteradt lager af alla slags tricotvaror till lägsta priser.

För Herrar: Strumpor, Tröjor, Kalsonger, Normalunderkläder, Ylleskjortor, Maggördlar, Damasker, Knävärmare, Vantar, Muddar, Sticked Mansvästar m. m.

För Fruntimmer: Stort och väl sorteradt lager af Ylle- och Bomullsstrumpor, Undertröjor, Ylleunderlif, Tricotsnörlif, Ylleunderkläder, Simdräp, Damasker, Knävärmare, Maggördlar, Muddar, Vantar, Yllevästar, Yllekoftor, Yllekjolar, Bomullskjolar, Filtkjolar, Ylledukar, Ylleschalar, Yllekragar, Teatermössor, Sillesschalar, Tricotlif m. fl. artiklar.

För Barn: Stort lager af Bomulls- och Yllestrumpor, Barntröjor, Gosströjor, Gosskalsonger, Maggördlar, Damasker, Muddar, Vantar, Barnmössor, Yllevästar och Koftor, Ylleunderbyxor, Barnkjolar, Sticked Gossvästar, Tricotkostymer för Gossar (Byxor säljas särskildt), Flickklädningsar af tricot, Krokade Barnklädningsar, Sockor m. m. [137]

Allt i goda kvalitéter.

Tillkännagifvande.

Som min lokal, nr 19 Drottninggatan, ovilkorligen måste utrymmas till den 1 oktober d. å. för att tillträdas af ny egare, fästes allmänhetens uppmärksamhet på det gynsamma tillfälle, hvilket nu erbjuder sig, att köpa mitt återstående lager af Möbelyger, Gardintyger, Mattor, Borddukar, Divansmattor, Orientaliska Mattor och Draperier m. m. till de lägsta möjliga reducerade priser.

Obs! Profver och tyger till aftagning utlemnas ej.

19 JOHN LEMAN, 19
Drottninggatan [462]

ROLAND MARTIN
Tandläkare

Vasagatan 10, Stockholm, snedt emot Centralstationen. [243]

Tandläkaren Adolf Hörnström
20 Regeringsgatan 20.

Mottagningstid helgfria dagar 10—2 och 4—6 e. m. OBS! Verkställer allt, som hörer till tandläkarekonsten. [240]

Doktor C. D. Josephson

Hötorget 11, 1 tr., Hvardagar 2—3. Helgdagar 10—11. Allm. telef. 69 10. Fruntimmerssjukdomar, Förlossningar. [133]

Sv. Panoptikon

Kungsträdgårdsgatan 18 öppet vardagar och söndagar hela dagen från kl. 9 f. m. till 10 e. m. [359]

Olycksfall-Försäkrings-Aktiebolaget SKANDINAVIE meddelar olycksfallförsäkring. [375]

Konstväfnads- och Slöjkdkurs

för damer och barn. Kursen börjar den 1 okt. 1889. Undervisning meddelas i: Fornnordiska väfnader, Konst-sömnader, Knypping, Träsnideri, Porslinsmålning, Glasetsning m. m. Anmälningar mottagas samt modeller till påseende i lokalen Garfvaregatan 5 (Kungsholmen), 2 tr. Vidare genom korrespondens med undertecknade, som äfven sända prospekt på begäran. Hedv. Norberg. Hanna Hansson, Elev af Handarb. Vänner. [464]

Husmödrar!

Försöken Th. Winborg & C:s i Stockholm tillverkningar af

Concetrerad Ättika på flaskor för utspädning.

Senap, blandad efter engelsk och fransysk smak, flere sorter.

Beefsteaksauce.

Soja, flere gånger prisbelönade och fullt jemförliga med de

bästa utländska fabrikat. Tillhandahållas hos Hrr specerhandlare. [95]

MARIA PETTERSSON,
född Konow,
Drottninggatan 34,
har nu återkommit och börjat sina Sånglektioner. [440]

Gardiner

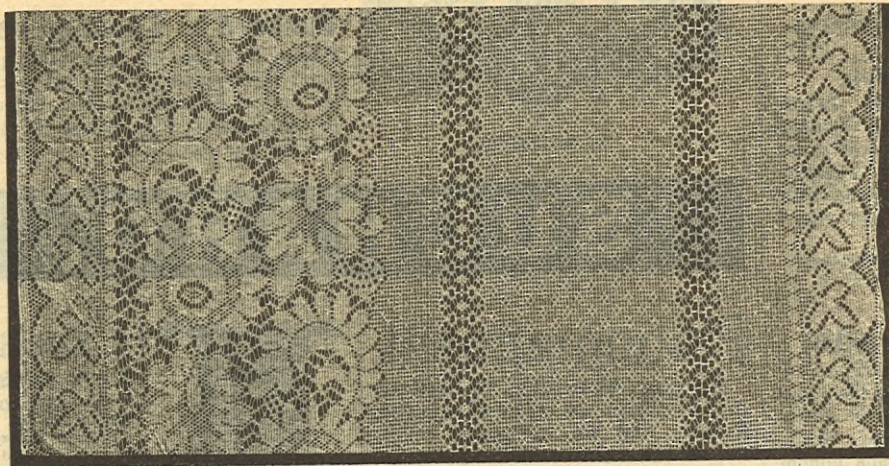
från

K. M. LUNDBERGS
Bosättningsmagasin

7 Storkyrkobrinken 7

N:r 1.

N:r 2.

N:r 1. Mönster n:r 9491; 135 cm bred, i crème eller hvitt; à kr. 1,50 pr meter.

N:r 2. Mönster n:r 263; 90 cm bred, hvit; à 50 öre pr meter.

N:r 3. Mönster n:r 1817; 120 cm bred, i crème eller hvitt; à kr. 1,15 pr meter.

N:r 4. Mönster n:r 200; 125 cm bred, hvit; à 90 öre pr meter.

Stort urval

af

Kulörta Gardiner

i randiga, blommiga & gobelinmönster
till pris pr luft af 18, 25, 26, 27, 31, 38,
42, 48, 50, 52, 54, 70 och 82 kr.

N:r 3.

N:r 4.

K. M. LUNDBERGS
Bosättningsmagasin

7 Storkyrkobrinken 7
Stockholm.

Gardiner

I alla boklädor: Förlag af R. Blædel & Co., Stockholm. **Det passar sig inte.** Handledning i god ton för att undvika misstag i dräkt, utfyrksätt och uppförande. Klotband 1 kr. 25 öre. **Qvinnans Lycka.** En gåfva på lefnadsvägen af *Any Wotho*. Häft. 80 öre; klotband 1 kr. 25 öre. [174]

Nyhet!

Maltose Pumpnickel.

Pumpnickel är ett öfver hela Tyskland välbekant, af råg tillverkad bröd, som alldeles skiljer sig från vanlig ankarstock derigenom, att det har undergått en särskild bakningsmetod, som gör det värdefullare som näringsmedel och samtidigt mycket lättmält. Dessutom har mitt fabriks näringsvärde genom tillsättning af *Maltextrakt* blifvit ytterligare förhöjdt. *Maltose Pumpnickel* håller sig frisk i lång tid. Försäljes å 25 öre pr st. i min hufvudsäljning och filialerna.

17 C. W. SCHUMACHER, 17 [445]
Norrländsgatan

Panoraman

i

Rundmålningsbyggnaden

å Djurgården är öppen alla dagar från kl. half 10 f. m. intill mörkrets inbrott. [460]

Tvåne unga flickor

kunna blifva inackorderade i ett godt hem på landet för att lära husliga göromål. Vidare upplysningar lemnas genom »Husmoder», Söderköping, poste restante. [442]

Knyppling lemnas undervisning. Vackra och noggrant utförda mönster tillhandahållas. Pris 50 öre i timmen. Svar t. »Skicklig», Iduns byrå. [459]

Husmödrar!

Kasten aldrig bort gammalt stick-ylle! Undertecknad emottager jemte ull äfven gammalt ylle till spinning, väfning (för hand), schal- och filtberedning. Hos mig spunnet s. k. trasgarn är bevisligen det bästa och vackraste, som kan erhållas. Spånadslönen den billigaste i Stockholm. Beredningen af filter öofverträffad.

Otto Elmgren,
Vesterlånggatan 66. [293]

Sybehörs-

Th. Karisson & Co Regeringsgatan 3

Mode-affär

[381]

GUSTAF HOLMBLOM

KAPP-FABRIK

38 Vesterlånggatan 38

Nedra botten, 1 o. 2 tr. upp. [207]

RAMLÖSA

Min nya priskurant öfver rikhaltiga förråd af alla slags plantskole-artiklar är nu utkommen och tillsändes franko. Helsingborg i sept. 1889.

N. P. JENSEN

Intubi-Kaffe

är det erkänt bästa, billigaste och helsosammaste kaffesurrogat. Finnes i hvarje väl fournerad specerihandel i Stockholm och landsorten samt i parti och minut hos

Stockholms Kaffeaktiebolag. [284]

Kom och profva

vårt ängrostate och malda **Hushällskaffe** å 95 öre pr $\frac{1}{2}$ kilogram = 80 öre pr skålp. Beredt af prima Java eger det en fin och angenäm smak, är helsosammare än vanligt kaffe samt medför genom sin dryghet ytterst stor besparing.

Stockholms Kaffeaktiebolag,
N:r 4 Klara Östra Kyrkogata N:r 4. Allm. Telefon 244. [285]

Till Iduns ärade,

mera lyckligt begåfvade, läsareinnor vågar härmed en mindre bemedlad yngling vända sig med en ödmjuk förfrågan, huruvida någon af dem skulle vilja mot 6 proc. ränta låna honom 3- å 400 kr. för afslutandet af sina studier. Svar afvaktas tacksamt inom 8 dagar under adress »Mindre bemedlad», Iduns redaktion, Stockholm, f. v. b., då närmare upplysningar erhållas. [447]

För Hus-mödrar!

Prima sockersaltadt »Gotlands» **Fårkött,**

utaf halfvild stam, att expedieras i oktober mot efterkräf. Familjer, som önska erhålla verkligt läckert hushällskött, torde med snaraste insända sina order till undertecknad. Priset är: $\frac{1}{2}$ ta om 25 kilo 17 kr. $\frac{3}{4}$ » » 47 » 30 » franko Stockholm.

Emil Krokstadt,
postadress: När, Gotland. [376]

Kulle

Svenska Konstväfnader och Broderier.

Mattor, Draperier, Möbeltyger, Borddukar, Öfverkast, Kuddar m. m., Silke, Stramaljer, Garn och Silke, Applikationsarbeten.

STOCKHOLM: endast Drottningg. 36.

LUND: Fru THORA KULLE. [354]

Nya mönster efter önskan och behof. Förkläden af ylle och bomull. Originalmönster. Äkta färger. Bästa materialier.

E. J. ANDERSSONS

PIANOLAGER

Försäljning och Uthyrning

Mästersamuelsgatan 26, Stockholm. [41]

SUCHARD.

17 Guld- och Silfvermedaljer. **Suchard's Chocolat.**

Fabriksmärke.

Erkänd utmärkt kvalitet. Samtliga Suchard's Chocolader äro garanterade ren Cacao och socker utan tillsats. Suchard's Praliner, Gianduja, Capsules, Noisettes, Nougatines och andra dessertchocolader rekommenderas.

Suchard's Cacaopulver, Cacao Soluble, ett rent lösligt pulver i bleckburkar på $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{8}$ kilo, är drygt, välsmakande och närande. Af Suchard's Cacaopulver får man 100 koppar på $\frac{1}{2}$ kilo. [21]

SUCHARD.

Pianomagasin.

Flyglar, Pianinos, Tafflar och Orglar från in- och utländska utmärkta Fabriker till de billigaste priser. För instrumentens bestånd ansvaras. Äldre Pianos tagas i utbyte. OBS. Ständigt lager af Flyglar från Blüthner och Pianinos från G. Schwentens berömda fabriker.

GUST. PETERSSON & Komp.,
38 Regeringsgatan 38.

Flyglar, Tafflar och Pianinos från **J. G. Malmssjö.** [35]

J. G. Hammars

Lampkök.

Stor värmeformåga. Brinna luktfritt. Brilljant belysning. Pris: enkla med en veke 4 å 6 kr., extra solida 8 kr., med två vekar 12 kr. och med tre vekar 18 kr. Fullkomlig beläthenhet garanteras hvarje köpare. [226]

J. G. HAMMAR,
30 Malmsskånsgrändsgatan

Slöjdvännen

är för slöjdare och i synnerhet för träsnidare den billigaste och bästa mönstersamling. Kostar å alla Sveriges postanstalter: 2 kronor och 50 öre för helt år. Kan fås från årets början. (G. 23602) [457]

En lärarinna, kunnig i handarb. (äfven klädsömnad) o. musik, önskar hyra ett trefl. rum o. kök i någon folkrik trakt vid bruk o. jernv-station, der hon kan erh. arbete. Svar t. »Arbete», Göteborgs postkontors filial. [451]

Försäkrings-Aktiebolaget

Skandia

Stockholm

Hufvudkontor: Mynttorget 1. [20]

Till Utstyrslar.

Linne- o. Bomullsväfnader till Lakan o. Örngått. **Linne- o. Bomullsväfnader** till Damunderkläder. Broderier, Trimmings, knypplade Skånska och Vadstena-Spetsar. **Handduksväfnader** och **Handdukar.**

Till finare Damunderkläder finnas utmärkta Bomullsväfnader, hvilka i utseende och känsel likna linne, tillverkade af rundtrådiga, hårdtvinnade garner och särdeles omtyckta för sin hållbarhet och smidighet.

Beställningar å alla slag af **Damunderkläder, Lakan, Örngått** emottagas och utföras med omsorg. Profver å alla slags Väfnader sändas franko.

K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin,
7 Storkyrkobrinken 7. [85]